

INTERVIURI

Despre justiție și judecători

Valeriu Stoica

Valeriu Stoica (n. 1 octombrie 1953, București) este un politician român, avocat și profesor de drept civil la Facultatea de Drept a Universității București. A devenit membru al Partidului Național Liberal (PNL) în 1990, a fost vicepreședinte al acestuia în perioada 1997 - 2001 și președinte al partidului între 17 februarie 2001 - 24 august 2002. A fost ministrul justiției în guvernele conduse de Victor Ciorbea – (12 decembrie 1996 - 29 decembrie 1997), Radu Vasile – (17 aprilie 1998 - 22 decembrie 1999) și Mugur Isărescu – (22 decembrie 1999 - 28 decembrie 2000).

Valeriu Stoica este partener fondator al Societății Civile de Avocați Stoica & Asociații, unde, împreună cu soția sa, Cristiana Irinel Stoica, a creat în ultimii ani una dintre cele mai importante firme de avocatură din România, specializată în litigii civile și comerciale.

Este autor și coautor al unui mare număr de lucrări juridice din domeniile dreptului civil, dreptului comercial, drepturilor omului.

1. Vi se pare oportună schimbarea sistemului judiciar român, prin

renunțarea la un grad de jurisdicție?

Este o opțiune dificilă. Sunt argumente pertinente și în favoarea păstrării actualei arhitecturi a sistemului judiciar, și în favoarea renunțării la apel. Am reflectat de multe ori la această problemă și, în ultimul timp, înclin spre soluția păstrării apelului. Desigur, am în vedere procese mai complicate, care au o miză mai mare, fie din punct de vedere economic, fie din punct de vedere al consecințelor instituționale. O nouă schimbare radicală a structurii procesului judiciar ar genera noi dificultăți de asimilare a noii structuri, atât la nivelul magistraților, cât și la nivelul celorlalți juriști implicați într-un fel sau altul în procesul judiciar. În plus, cât timp criteriile de competență și de onestitate nu au dus încă la consolidarea corpului magistraților, este încă necesară garanția apelului pentru corectarea eventualelor erori judiciare.

2. Considerați că ar fi necesară o reorganizare a sistemului judiciar în teritoriu, cu desființarea judecătoriilor (o asemenea reformă au adoptat de curând Olanda și Franța, vizând desființarea unor instanțe mici), încât să existe trei grade ale instanțelor, astfel cum există în majoritatea covârșitoare a statelor europene: tribunal, curți de apel (sau de justiție) și Înalta Curte? Aceasta ar presupune consecințe benefice pentru resursele umane și materiale pentru sistem, posibilitatea unei judecăți mai bune pe fond, eliminarea unei noi judecăți pe fond în apel, instituirea recursului drept cale de atac limitată strict la problemele de drept. Înalta Curte de Casație și Justiție ar trebui să apară ca instituția judiciară ce s-ar pronunța pe întrebări preliminare vizând aplicarea unor texte de lege și recursurile împotriva sentințelor curților de apel.

Considerentele exprimate în răspunsul la întrebarea anterioară mă îndeamnă să fiu precaut și față de această soluție. Mă îndoiesc că Înalta Curte de Casație și Justiție, în actuala sa componență, ar putea să își îndeplinească rolul pe care ar trebui să-l joace în cazul unei asemenea reorganizări a sistemului judiciar în teritoriu. Deși în întrebare sunt elemente tentante care fac atractivă o asemenea reformă, nu cred că sistemul nostru judiciar a ajuns la maturitate pentru a face față unui nou șoc foarte puternic. De altfel, toate aceste idei ar fi trebuit să fie discutate cu ocazia adoptării noului Cod de procedură civilă. Cât timp ele nu pot fi preluate în acest cod, este greu de crezut că, în viitorul apropiat, va fi posibilă o nouă modificare de substanță a acestuia.

3. Apreciați că este necesară eliminarea căii de atac a apelului pentru cauzele mai simple? Dispozițiile din noile coduri de procedură sunt de ajuns?

Da, m-am pronunțat întotdeauna în sensul eliminării căii de atac a apelului în cauzele simple. Nu cred că soluțiile din proiectele actualelor coduri de procedură sunt suficiente. Aș fi preferat să se limiteze și mai mult sfera de aplicare a căii de atac a apelului.

4. În Germania, spre exemplu, în cauzele simple (plângerile contra-venționale, pretențiile comerciale, litigiile de muncă) se parcurge o procedură prealabilă administrativă pentru ca în fața instanței să fie adus doar recursul, acesta fiind judecat de un singur judecător. Considerați necesară crearea unui astfel de filtru?

Există și acum proceduri prealabile administrative, dar numai în materie de contencios administrativ. Există de asemenea procedura de conciliere în cauzele comerciale. Cred că degrevarea rolului instanțelor de judecată este posibilă și printr-o asemenea soluție, dar mai ales prin sistemele alternative de soluționare a litigiilor, de genul medierii ori al arbitrajului.

5. Vedeți ca fiind o măsură favorabilă sistemului judiciar desființarea instanțelor militare, instanțe menținute cu un statut special și integrarea acestora în cadrul tribunalelor obișnuite și Curții de Apel București, ca secții militare sau completuri specializate, judecătorii urmând a avea drepturi similare judecătorilor din întreg sistemul judiciar?

Eu am optat din 1990 pentru desființarea instanțelor militare. Am reușit doar să conving că este necesară desființarea secției militare de la Înalta Curte de Casație și Justiție. Este adevărat însă că, în prezent, instanțele militare au o competență foarte restrânsă, astfel încât miza desființării instanțelor militare s-a diminuat considerabil. Rămâne doar sentimentul de inechitate generat de statutul special al judecătorilor militari.

6. Care considerați că ar fi rolul Consiliului Superior al Magistraturii în sistemul judiciar român? E necesar ca acesta să aibă în componență mai mulți reprezentanți ai societății civile? De cine să fie numiți ori cine să-i aleagă? Care ar fi criteriile pe care trebuie aceștia să le îndeplinească? E necesar să aibă o înaltă pregătire profesională și un statut profesional superior: profesori universitari, avocați renumiți, foști judecători la Curțile europene? E necesară reprezentarea celorlalte profesii judiciare (avocați, notari, consilieri judiciari) în Consiliul Superior al Magistraturii?

Experiența de până acum demonstrează că pariul pus pe Consiliul Superior al Magistraturii a fost pierdut. Transferul celor mai multe atribuții de la Ministerul Justiției la C.S.M. a fost necesar din perspectiva consolidării puterii judecătorești. Bunele intenții nu garantează însă și bunele rezultate. Desigur, nu pledez pentru reducerea atribuțiilor C.S.M., ci pentru consolidarea acestei instituții în dublu sens: în primul rând este necesară o regândire a sistemului de alegere a membrilor C.S.M. care sunt magistrați, astfel încât să acceadă într-o

asemenea poziție numai cei care au realmente calități manageriale și sunt recunoscuți pentru onestitatea și competența lor profesională; în al doilea rând, cred că diversificarea componenței C.S.M., în sensul de a cuprinde și membri care nu au calitatea de magistrați, este utilă, dar aceștia nu ar trebui să fie desemnați pe criterii politice (altfel spus, ei nu ar trebui să fie desemnați de Parlament, ci de corpuri profesionale care participă, într-un fel sau altul, la realizarea operei de justiție: avocați, profesori universitari etc.). Cât privește alegerea de către magistrați a reprezentanților lor în C.S.M., se impune creșterea rolului asociațiilor profesionale ale magistraților; acestea trebuie să fie realmente implicate în campania pentru alegerea membrilor C.S.M., să elaboreze și să propună programele pentru candidați, să organizeze dezbateri, astfel încât alegerea magistraților în C.S.M. să nu mai fie rezultatul unui proces aleatoriu, ci să permită exprimarea unor opțiuni în cunoștință de cauză.

7. Ce cale de recrutare în magistratură considerați că ar fi corespunzătoare situației actuale a societății românești: recrutarea printr-o școală superioară de pregătire deschisă oricărui absolvent al facultății de drept ori recrutarea prin examene după un număr de ani vechime în diverse profesii juridice? Considerați că se asigură o calitate net superioară a pregătirii magistraților prin o școală superioară de magistratură?

Am fost și am rămas convins că, din păcate, în România, ca și în cele mai multe țări care fac parte din familia dreptului romano-germanic, nu este

posibilă adoptarea sistemului anglo-saxon de recrutare a magistraților. Experiența demonstrează că singura cale realistă de a construi un corp puternic al magistraților rămâne recrutarea și formarea prin Institutul Național al Magistraturii. Excepțiile de la această regulă trebuie să fie minime. În orice caz, ele nu trebuie să golească regula de conținut. Mai mult, I.N.M. trebuie să asigure și formarea permanentă a magistraților. Regret că nu există tot timpul un sprijin puternic din partea C.S.M., pe de o parte, și din partea puterii executive și a puterii legislative, pe de altă parte, pentru consolidarea și dezvoltarea I.N.M.

8. Apreciați că sistemul actual de învățământ din facultățile de drept din România suferă de lacune în ce privește pregătirea studenților în diversele ramuri de drept? Dacă răspunsul în viziunea dumneavoastră e afirmativ, puteți indica acest lacune? Care ar fi rezolvarea lor și cum apreciați că este necesar a se schimba sistemul de învățământ din facultățile de drept? E necesară o colaborare strânsă între instanțe, birourile de avocați și facultățile de drept în ce privește practica studenților? Cum să se materializeze o astfel de colaborare care să fie efectivă, iar nu numai formală? Școala românească de drept poate deveni competitivă, în spațiul concurențial al Uniunii Europene?

Mă opresc numai la două dintre gravele deficiențe care există în actualul sistem de învățământ superior juridic din România. Mai întâi, sunt mari discrepanțe în ceea ce privește calitatea procesului de învățământ ca urmare a creșterii artificiale a numărului

de facultăți de drept, atât în sistemul de stat cât și în cel privat. Ierarhizarea facultăților de drept în funcție de performanțe este absolut necesară. Mai mult, facultatea de drept care nu asigură un nivel minim de pregătire juridică ar trebui să-și înceteze activitatea, cu respectarea legii. Apoi, în învățământul juridic ar trebui să existe două module, unul pentru pregătirea juridică de bază, iar altul pentru specializarea în diferite domenii. Teoretic, această a doua cerință este asigurată de masterat. Practic, nu există o reală specializare, ceea ce creează dificultăți în momentul integrării absolvenților în profesiile juridice. Parțial, aceste dificultăți sunt diminuate de școlile speciale de pregătire pentru anumite profesii juridice (pentru judecători, pentru avocați, pentru grefieri). Deocamdată, numai I.N.M. a probat o reală performanță în acest efort de specializare a absolvenților facultăților de drept. Pentru a deveni competitivă în spațiul concurențial al Uniunii Europene, școala noastră de drept are nevoie de reforme profunde, care să asigure atât performanța corpului profesoral, cât și performanța studenților.

9. Considerați că situația socială și economică a României influențează defavorabil alegerea unei anumite profesii juridice? Apreciați că interesele materiale au condus mulți absolvenți de drept de a alege una sau alta dintre profesiile juridice? Dacă răspunsul este afirmativ, cum se poate preveni o astfel de tendință?

Răspunsul este conținut în întrebare. Este cunoscut exodul magistraților către avocatură și, în general,

către sectorul privat în perioada 1990-1996. Acest exod nu a putut fi oprit decât în momentul în care li s-au acordat magistraților drepturi elementare sub aspect material. Riscul este ca în prezent să fie fragilizat statutul magistraților sub acest aspect. Nu cred că doar interesele materiale determină alegerea unei profesii, dar nu se poate pretinde magistraților să fie onești și competenți fără a li se asigura un nivel de viață decent. Pe de altă parte, este la fel de adevărat că oricât de mari ar fi salariile, ele nu garantează nici cinstea, nici competența.

10. În urma numeroaselor condamnări ale României la CEDO, care sunt măsurile pe care le vedeți a fi adoptate pentru a preîntâmpina, pe de o parte, plângeri la CEDO, iar pe de altă parte condamnări în temeiul Convenției Europene a Drepturilor Omului? Considerați că judecătorii poartă vina exclusivă a acestor condamnări? Sau justițiabilul român nu cunoaște condițiile în care poate sesiza instanța de la Strasbourg, multe plângeri fiind informate?

Există explicații multiple pentru actuala situație. Mai întâi, scăderea credibilității justiției îi determină pe mulți justițiabili să spera că vor putea obține satisfacție la Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Necunoașterea condițiilor de admisibilitate a plângerilor întemeiate pe Convenția Europeană a Drepturilor Omului este, de cele mai multe ori, un factor care încurajează pe justițiabilii români să se adreseze instanțelor europene. Dar trebuie să se facă distincție între fenomenul creșterii numărului de plângeri adresate CEDO și fenomenul creșterii condamnărilor României de către această instituție.

Sub acest ultim aspect, responsabilitatea judecătorilor din România nu poate fi exclusă. Nu este însă singura cauză a condamnărilor. Nu de puține ori România este condamnată nu pentru încălcarea regulilor procesului echitabil, ci pentru fapte săvârșite de alte autorități publice din cadrul puterii executive sau pentru lipsa de reacție a Parlamentului în cazuri în care legislația internă nu este conformă cu Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

11. Considerați că și în prezent, în lume și în România, puterea politică exercită influență sau control asupra magistraților? Dacă răspunsul este afirmativ, în ce modalitate?

Puterea judecătorească are, cel puțin conform actualei Constituții, mai multe instrumente de a exercita influență asupra puterii executive și a celei legislative. Dincolo de instrumentele constituționale, există însă alte formule, de cele mai multe ori netransparente, prin care clasa politică a încercat să împiedice consolidarea puterii judecătorești. Așadar, nu vorbim de puterea politică, ci de clasa politică. Din păcate, cu puține excepții, în ultimii 20 de ani nu s-a dorit în mod real să existe un arbitru puternic al jocului economic, politic și social din România. Or, cel mai puternic arbitru ar trebui să fie puterea judecătorească. De altfel, clasa politică a încercat să împiedice și consolidarea altor instituții care au același rol de arbitru: Curtea Constituțională, Curtea de Conturi, Consiliul Concurenței, etc. Este nevoie de o schimbare de mentalitate la nivelul clasei politice pentru a acorda suportul financiar și uman indispensabil pentru consolidarea puterii judecătorești.

Ideea unui pact politic care să conțină o strategie pe termen mediu și pe termen lung (cel puțin 3 – 4 cicluri electorale) pentru consolidarea justiției ar fi o soluție rezonabilă.

12. Ce ar trebui să facă membrii corpului profesional al magistraților pentru întărirea independenței și sporirea încrederii publicului în *actul de dreptate*? Este necesară o educare a elevilor și adulților în acest sens?

Ar trebui să facă ceea ce au făcut cei peste 300 de magistrați care au semnat scrisoarea adresată Consiliului Superior al Magistraturii în legătură cu asigurarea criteriilor de integritate în procesul de selectare a judecătorilor pentru Înalta Curte de Casație și Justiție. Cred că reforma justiției depinde de două forțe complementare: voința politică în forma unui pact național și solidaritatea magistraților competenți și onești. Altfel spus, o forță din afara magistraturii și o forță din interiorul acesteia. Cât timp nu se constituie aceste două forțe și cât timp ele nu cuplează, viitorul magistraturii rămâne incert. Încrederea publicului în actul de dreptate depinde chiar de calitatea actului de dreptate. Dar această calitate îngemănează multe trăsături: onestitate, competență, înțelegerea vieții și a spiritului dreptului, apărarea valorilor democrației constituționale, celeritatea și, nu în ultimul rând, spiritul de echitate și de bunăvoință. În măsura în care fac bine ceea ce fac, judecătorii pun în lucru o eficientă pedagogie a dreptății. Dimpotrivă, dacă fac rău ceea ce fac,

judecătorii sporesc neîncrederea în justiție.

13. Care apreciați că este rolul avocaților în întărirea medierii, privit din perspectiva faptului că avocații sunt primii care iau contact cu persoanele aflate în diverse conflicte? Considerați că este suficient a se prevedea obligația judecătorului de a îndruma părțile la mediere, câtă vreme medierea trebuie adusă de cele mai multe ori la cunoștința publicului anterior luării în calcul a posibilității de introducere a acțiunii în instanță?

Pentru ca avocații să recomande medierea este nevoie de o schimbare a mentalității în profesia de avocat. Asta este o altă poveste. Sper că se va înființa și revista *Forumul avocaților* și că ea îmi va pune întrebări la fel de pertinente despre avocați ca și cele pe care mi le-ați pus dumneavoastră despre magistrați.

14. În ce privește problema investițiilor, considerați că sistemul judiciar român este capabil a se autofinanța, parțial și cât? Care ar fi măsurile ce trebuie luate în acest scop?

Soluția autofinanțării este periculoasă. În perioada 1996-2000 am promovat modificări legislative care să asigure utilizarea taxelor de timbru pentru bugetul justiției. A fost o soluție provizorie. În măsura în care România s-a integrat în Uniunea Europeană, statul trebuie să asigure resursele financiare ale justiției.

Călin Andrei Zamfirescu

Călin Andrei Zamfirescu este unul dintre cei mai renumiți avocați din România, un litigator cu experiență vastă de instanță. Își concentrează practica în primul rând în domeniul arbitrajului, litigiilor și soluționării disputelor, acoperind spectrul larg din domeniul bancar, financiar și al insolvenței, al lichidării și falimentului. Activitatea pe plan internațional constă în implicarea sa în audieri de arbitraj într-o varietate largă de jurisdicții, incluzând Milano, Paris, Londra și New York. Oferă în mod frecvent consultanță clienților în dispute contractuale importante, având experiență specifică în tranzacții societare și dispute decurgând din preluări/fuziuni și achiziții.

1. Vi se pare oportună schimbarea sistemului judiciar român, prin renunțarea la un grad de jurisdicție?

Deși a făcut un important pas înainte în restructurarea sistemului judiciar, justiția română a fost, la începutul anilor 1990, puternic destabilizată prin introducerea căii ordinare de atac a apelului, cu consecința înființării curților de apel. Noul Cod de procedură civilă menține curțile de apel, atribuindu-le în continuare și competențe de instanță de primă jurisdicție, pe lângă calitatea de instanță de judecată a anumitor apeluri și recursuri. Revenind la întrebare, este adevărat că renunțarea la un grad de jurisdicție ar răspunde mai bine principiului celerității judecătii, însă nu trebuie neglijate nici garanțiile procesuale conferite de existența căii de atac a apelului mai ales în cauze de

o mai mare anvergură (fie din punct de vedere al valorii, fie al consecințelor etc.) care ridică adesea probleme de fapt complexe. Iată pentru ce

calea de atac a apelului nu ar trebui înlăturată *de plano* ci doar restrânsă pentru anumite categorii de litigii, contribuind, printr-o hotărâre pronunțată de un complet colegial, la înlăturarea într-o mai mare măsură a unor posibile erori judiciare.

În ceea ce privește însă calea de atac a recursului, tind să consider oportună formula cuprinsă în Noul Cod de procedură civilă, în care, similar recursului în casație din Franța, acesta urmează să fie circumscris strict conformității hotărârii cu regulile de drept aplicabile.

2. Considerați că ar fi necesară o reorganizare a sistemului judiciar în teritoriu, cu desființarea judecătoriilor (o asemenea reformă au adoptat de curând Olanda și Franța, vizând desființarea unor instanțe mici), încât să existe trei grade ale instanțelor, astfel cum există în majoritatea covârșitoare a statelor europene: tribunal, curți de apel (sau de justiție) și Înalta Curte? Aceasta ar presupune consecințe benefice pentru resursele umane și materiale pentru sistem, posibilitatea unei judecări mai bune pe fond, elimi-

narea unei noi judecăți pe fond în apel, instituirea recursului drept cale de atac limitată strict la problemele de drept. Înalta Curte de Casație și Justiție ar trebui să apară ca instituția judiciară ce s-ar pronunța pe întrebări preliminare vizând aplicarea unor texte de lege și recursurile împotriva sentințelor curților de apel.

În actualul context, nu cred că este oportună desființarea *de plano* a judecătoriilor, ci mai degrabă restrângerea sferei de competență materială a acestora, astfel încât instanța de drept comun pentru soluționarea în fond a cauzelor să fie tribunalul (indiferent de materie). Anumite cauze care privesc probleme cu un grad mic de dificultate juridică nu justifică renunțarea la o instanță (în speță judecătoria), care din punct de vedere teritorial este mult mai aproape de cetățean; pentru aceste categorii de litigii, apreciez că ar trebui regândite și căile de atac, putându-se avea în vedere ca unele dintre hotărârile de prima instanță să fie chiar irevocabile.

Menținerea judecătoriilor nu împiedică crearea unei corespondențe între denumirea instanței și competența de soluționare, iar premisele acestui lucru au fost deja create și de Noul Cod de procedură civilă. Rămâne însă de văzut cum se va rezolva problema extremei aglomerări a instanței supreme.

3. Apreciați că este necesară eliminarea căii de atac a apelului pentru cauzele mai simple? Dispozițiile din noile coduri de procedură sunt de ajuns?

Astfel cum am arătat anterior, pentru unele cauze mai simple apreciez că se

poate renunța la calea de atac a apelului, iar pentru anumite domenii se poate chiar statua în mod irevocabil de către prima instanță. Problema rămâne de a vedea care este sfera de cuprindere a „cauzelor simple”. De exemplu, în Recomandarea nr. 95 (5) a Comitetului Miniștrilor către statele membre privind introducerea și îmbunătățirea funcționării sistemelor și procedurilor de apel în materie civilă și comercială se vorbește cu titlu de exemplu despre cazuri referitoare la „pretenții bănești minore” („*faibles montants*”).

Noul Cod de procedură civilă procedează la o regândire a căilor de atac, restrângând în mare parte posibilitatea de exercitare a recursului și menținând apelul ca și cale de atac pentru majoritatea situațiilor. Se tinde astfel la respectare principiului dublului grad de jurisdicție și cu un acces limitat la calea extraordinară de atac a recursului. Apreciem că pentru cauzele simple se putea alege o soluție mai rapidă și mai tranșantă.

4. În Germania, spre exemplu, în cauzele simple (plângerile contra-venționale, pretențiile comerciale, litigiile de munca) se parcurge o procedură prealabilă administrativă pentru ca în fața instanței să fie adus doar recursul, acesta fiind judecat de un singur judecător. Considerați necesară crearea unui astfel de filtru?

Nu exclud recurgerea la îndeplinirea unei proceduri prealabile, însă nu cred că acestea ar trebui să se constituie într-un filtru și să limiteze accesul la o judecată în fond a cauzei. Dacă în urma procedurii respective nu s-ar ajunge la un rezultat agreat de părți, nu ar trebui

să i se excludă dreptul la o judecată în fond a cauzei cu respectarea garanțiilor procesuale în fața unei instanțe judecătorești.

5. Vedeți ca fiind o măsură favorabilă sistemului judiciar desființarea instanțelor militare, instanțe menținute cu un statut special și integrarea acestora în cadrul tribunalelor obișnuite și Curții de Apel București, ca secții militare sau completuri specializate, judecătorii urmând a avea drepturi similare judecătorilor din întreg sistemul judiciar?

În condițiile în care sfera de competență a instanțelor militare este din ce în ce mai restrânsă și, având în vedere practica CEDO în materie, care este defavorabilă menținerii instanțelor militare (de exemplu cauza *Maszni împotriva României*), în timp de pace, nu mai subzistă rațiunea existenței unor instanțe specializate cum sunt cele militare. Rațiuni ce țin de buna administrare a justiției se pot constitui, cel mult, în motive de creare a unor secții sau complete specializate în cadrul instanțelor civile.

6. Care considerați că ar fi rolul Consiliului Superior al Magistraturii în sistemul judiciar român? E necesar ca acesta să aibă în componență mai mulți reprezentanți ai societății civile? De cine să fie numiți ori cine să-i aleagă? Care ar fi criteriile pe care trebuie aceștia să le îndeplinească? E necesar să aibă o înaltă pregătire profesională și un statut profesional superior: profesori universitari, avocați renumiți, foști judecători la Curțile Europene? E necesară reprezentarea celorlalte

profesii judiciare (avocați, notari, consilieri judiciari) în CSM?

Este probabil cea mai grea dintre întrebările pe care mi le-ați pus și îmi propun să nu dau un răspuns legat direct de activitatea de până acum a CSM. În primul rând, în componența instituției care este garantul independenței justiției nu pot fi alese persoane care nu se bucură de independență profesională și inamovibilitate și care fac parte din Ministerul Public. Apoi, în componența CSM nu ar trebui aleși judecători ce dețin funcții de conducere în cadrul instanțelor judecătorești. În calitate de membri numiți de către reprezentanții profesiilor din care fac parte, din CSM ar trebui să facă parte: procurori, avocați, notari, executori judecătorești și profesori universitari din domeniul dreptului, pentru a însuma, cu excepția celor din urmă, pe toți cei care concură, în mod direct, la opera de înlăptuire a justiției. Referindu-ne la competențele de for disciplinar ale CSM, ele nu ar trebui exercitate de membrii CSM, ci de judecători ce nu dețin funcții de conducere în sistemul judiciar (este reglementarea prevăzută și de Legea de organizare și exercitare a profesiei de avocat, cu referire la membrii Comisiei Superioare de Disciplină a UNBR).

7. Ce cale de recrutare în magistratură considerați că ar fi corespunzătoare situației actuale a societății românești: recrutarea printr-o școală superioară de pregătire deschisă oricărui absolvent al facultății de drept ori recrutarea prin examene după un număr de ani vechime în diverse profesii juridice? Considerați că se asigură o calitate net superioară a pregătirii magis-

traților prin o școală superioară de magistratură?

Înfăptuirea justiției presupune integritate, competență și experiență. Un tânăr licențiat în drept poate, în cel mai fericit caz, să îndeplinească primele două condiții, dar niciodată și pe a treia. Or, lipsa de experiență, nereproșabilă, reprezintă un imens handicap al celui care este chemat, la 24 de ani, să judece faptele unor persoane sau tranzacțiile altora, întâmplări sau evenimente cu care propria sa experiență nu s-a confruntat (decât eventual în limita stagiilor de practică din cadrul INM-ului). Această realitate derivă din exacerbarea specificului celor două mari sisteme de drept, dreptul civil (continental) și *common law-ul* (anglo-saxon), mai precis pe aptitudinea judecătorului de *common law* de a crea drept, în timp ce judecătorul de drept civil are numai menirea de a aplica legea; concluzia greșit trasă din aceste premise: judecătorul care nu face decât să aplice legea nu are nevoie de experiență, ci doar de cunoașterea legii. Am fost întotdeauna de părerea că un judecător are nevoie de experiență juridică, acumulată anterior ocupării funcției de magistrat.

Cât privește calitatea învățământului juridic, cu excepția câtorva facultăți de drept care și-au păstrat tradiția și valoarea, ea este în continuă cădere, cu consecința creării unui număr masiv de absolvenți, insuficient pregătiți pentru a profesa. Astfel se explică cum, licențiați în drept, exercită ilegal profesia de avocat, fiindcă niciuna din profesiile juridice nu-i poate integra. Pe de o altă parte, INM-ul și-a dovedit o reală utilitate, fără însă a putea suplini lipsa experienței absolvenților săi.

8. Apreciați că sistemul actual de învățământ din facultățile de drept din România suferă de lacune în ce privește pregătirea studenților în diversele ramuri de drept? Dacă răspunsul în viziunea dumneavoastră e afirmativ, puteți indica acest lacune? Care ar fi rezolvarea lor și cum apreciați că este necesar a se schimba sistemul de învățământ din facultățile de drept? E necesară o colaborare strânsă între instanțe, birourile de avocați și facultățile de drept în ce privește practica studenților? Cum să se materializeze o astfel de colaborare care să fie efectivă, iar nu numai formală? Școala românească de drept poate deveni competitivă, în spațiul concurențial al Uniunii Europene?

Există unele domenii care se regăsesc în practică, dar care își găsesc o slabă reflectare în programele facultăților de drept sau studiul acestora este lăsat la latitudinea fiecărui student în parte, în funcție de preferințele sale (de aici și tendința specializării care poate fi realizată și prin intermediul modulelor de masterat). În timp însă, în funcție de opțiunea pentru o profesie juridică sau alta, există diverse posibilități de specializare și pregătire continuă. Calitatea pregătirii fiecărui practician al dreptului, depinde în mare parte și de preocuparea acestuia pentru perfecționarea sa. Într-adevăr, unele facultăți de drept asigură o pregătire calitativă mult mai bună a studenților și de aici nevoia de clasificare a facultăților.

Cât privește practica studenților, aceasta poate constitui un real avantaj pentru studentul care se pregătește să își înceapă cariera într-un anumit domeniu juridic. În prezent, în ceea ce

privește profesia de avocat, există cazuri în care societăți de avocatură oferă posibilitatea realizării unor stagii de practică. Pentru a permite accesul a cât mai multor studenți la efectuarea unor stagii de practică, în toate profesiile juridice, s-ar dovedi utilă încheierea unor convenții de colaborare între reprezentanții acestor profesii.

9. Considerați că situația socială și economică a României influențează defavorabil alegerea unei anumite profesii juridice? Apreciați că interesele materiale au condus mulți absolvenți de drept de a alege una sau alta dintre profesiile juridice? Dacă răspunsul este afirmativ, cum se poate preveni o astfel de tendință?

Cu siguranță, marea majoritate a celor ce aleg o carieră juridică este influențată de factorul economic. Nu găsesc, de altfel, anormal un astfel de fenomen, pentru că nivelul veniturilor reprezintă un criteriu firesc în analiza alegerii unei viitoare profesii. Ceea ce nu este însă normal în lumea profesiilor juridice este enorma discrepanță între nivelul veniturilor, dictat de insuficienta finanțare de la buget a salariilor magistraților. Interbelic, legea salariilor bugetarilor prevedea o leafă egală pentru un profesor universitar, un consilier la Casație și un general de armată, salariu îndestulător pentru a mai exista vreo preocupare de a fi completat, fie și în mod licit.

10. În urma numeroaselor condamnări ale României la CEDO, care sunt măsurile pe care le vedeți a fi adoptate pentru a preîntâmpina, pe de o parte, plângeri la CEDO, iar pe de altă parte condamnări în temeiul

Convenției Europene a Drepturilor Omului? Considerați că judecătorii poartă vina exclusivă a acestor condamnări? Sau justițiabilul român nu cunoaște condițiile în care poate sesiza instanța de la Strasbourg, multe plângeri fiind informate?

Dintre măsurile imediate, apreciez că cele mai importante privesc, pe de-o parte, asigurarea unui cadru de pregătire continuă cu privire la jurisprudența CEDO a celor chemați să aplice dreptul, iar pe de altă parte, continuarea demersurilor legislative de asigurare a conformității normelor interne cu cele cuprinse în Convenție, concomitent cu asigurarea unei coerențe legislative.

Cât privește cauzele condamnării României la CEDO, acestea transpar din cele arătate mai sus. Astfel, uneori la baza condamnării României la CEDO stau cauze particulare de gestionare a unui proces și de aplicare a legislației naționale, într-un spirit contrar Convenției. Alteori însă, lipsa de corelare a legislației interne sau lipsa de coerență legislativă (aspect reproșat de exemplu de CEDO în materia restituirii proprietăților preluate abuziv) se poate constitui într-un motiv de condamnare a României.

Este adevărat că destul de mulți justițiabili percep recurgerea la mecanismul instituit de Convenție asemenea unei căi ordinare de atac și de aici uneori caracterul informal al cererilor, dar numărul mare de condamnări ale României ne dovedește că au existat/ există probleme reale de neconformare la normele incluse în Convenție.

11. Considerați că și în prezent, în lume și în România, puterea politică exercită influență sau control

asupra magistraților? Dacă răspunsul este afirmativ, în ce modalitate?

Cu certitudine, unii oameni politici influențează, uneori, realizarea actului de justiție; de altfel această realitate fundamentează dispozițiile de drept pozitiv privind competența instanțelor superioare în a judeca anumite persoane ce dețin înalte funcții de stat. Asta nu înseamnă însă că un magistrat onest nu are la dispoziție toate garanțiile constituționale de a-și apăra independența. Reala problemă este dacă această independență este asigurată și de stat, prin statutul economic și social creat pentru magistrați.

12. Ce ar trebui să facă membrii corpului profesional al magistraților pentru întărirea independenței și sporirea încrederii publicului în *actul de dreptate*? Este necesară o educare a elevilor și adulților în acest sens?

„*Nihil de nobis, sine nobis*” este principiul care trebuie să domine reglementarea legală a profesiei de magistrat. Consultarea și respectarea opiniei judecătorilor în crearea propriului lor statut este premisă subiectivă. Cât privește opinia publicului, a justițiabilului, ea se formează în decursul generațiilor, plecând de la respectul față de lege și față de adevăr. Or, aceste valori au fost disprețuite decenii de-a rândul fiind uneori batjocorite și de unii practicanți ai profesiilor juridice, ceea ce îngreunează procesul de normalizare.

13. Care apreciați că este rolul avocaților în întărirea medierii, privit din perspectiva faptului că avocații

sunt primii care iau contact cu persoanele aflate în diverse conflicte? Considerați că este suficient a se prevedea obligația judecătorului de a îndruma părțile la mediere, câtă vreme medierea trebuie adusă de cele mai multe ori la cunoștința publicului anterior luării în calcul a posibilității de introducere a acțiunii în instanță?

Într-adevăr, avocații, la fel ca și ceilalți practicieni ai dreptului, au un rol în promovarea medierii. Aceasta poate porni chiar de la a propune părților, cu ocazia redactării unui contract, de a include o clauză prin care să se prevadă recurgerea în prealabil la mediere în cazul intervenirii unui conflict între acestea (deși pot fi ridicate discuții asupra valențelor unei asemenea clauze în cazul nerespectării acesteia, dar nu intrăm aici în discuții).

O atare recomandare de recurgere la mediere poate veni și ulterior, atunci când părțile se adresează unui avocat în legătură cu o situație litigioasă, însă în practică demersul se poate dovedi fără efect în condițiile în care de multe ori un client apelează la un avocat atunci când este hotărât să urmeze o procedură judiciară și după ce a eșuat în încercarea de a ajunge la o situație amiabilă de compromis.

Teoretic, părțile pot recurge la mediere și după declanșarea unui proces, astfel că aducerea la cunoștință a acestei opțiuni de către instanța de judecată investită cu soluționarea unei cauze poate duce cel puțin la popularizarea medierii.

În practica din țara noastră, medierea, neavând o lungă tradiție este mai greu acceptată de către justițiabili. De altfel, nici alte mijloace de soluționare amiabilă a cauzei nu s-au

bucurat de un foarte mare succes. Amintim de exemplu că, deși este obligatorie procedura concilierii prealabile în cauzele comerciale, foarte rar se întâmplă ca în urma acestui demers părțile să ajungă la o înțelegere și să renunțe la formularea acțiunii judiciare.

Analizând eșecul acestor proceduri extrajudiciare în țările de drept civil, personal sunt extrem de rezervat cu privire la implantarea acestui sistem în România, deși îi recunosc meritele și avantajele pe care le oferă.

14. În ce privește problema investițiilor, considerați că sistemul

judiciar român este capabil a se autofinanța, parțial și cât? Care ar fi măsurile ce trebuie luate în acest scop?

Autofinanțarea mă duce cu gândul la realizarea de profit, or profitul în materia înfăptuirii justiției se exprimă sub forma altor valori decât cele patrimoniale. Justiția este luxul pe care orice democrație trebuie să și-l ofere, este scumpă fiindcă orice viață într-un stat de drept trebuie garantată pe deplin. Credința în justiție se câștigă greu, educarea cetățenilor în spiritul moralei și mai greu. Aceste costuri, din păcate, nu se finanțează de la buget.

Călin-Andrei Mihăilescu

Călin-Andrei Mihăilescu (n. 16 decembrie 1956, București) este un critic literar, istoric literar, eseist. Studii: Liceul „Iulia Hasdeu” din București, secția română-spaniolă;

masterat la Universitatea din Toronto (1989); doctorat în literatură comparată la Universitatea din Toronto (1992). Profesii: profesor de spaniolă, literatură comparată și teorie critică în cadrul departamentului de limbi și literaturi moderne al Universității Western Ontario din London; director al Centrului de Studiu al Teoriei Critice, Unuversitatea Western Ontario din London, Canada (2002-până în prezent); director al revistei Asociației Internaționale de Literatură Comparată, *Literary Research/ Recherche littéraire* (1997-2005); Președinte al Grupului Academic Român afiliat la Modern Language Association (1999-2000). Colaborări în periodice: „Viața Românească”, „Tribuna”, „Dilema”, „Dilemateca”, „Semiotica”, „Orizont”, „Idei în dialog”, „Caiete critice”, „Lupta” (Paris), „Agora” (Philadelphia), „Dialog” (München), „Amfiteatru”, „Contrapunct”, „Revista canadiană de estudios hispanicos”, „Ottawa”, „The Canadian Journal of Rhetorical Studies”, Radio Europa liberă, BBC etc. Volume publicate: *Fiction Updat. Theories of Fictionality in Contemporary Criticism*, coord. Împreună cu

Walid Hamarneh, University of Toronto Press, 1996-1997; *Ars rhetorica*, coordonator în colaborare cu Alain Goldschläger, Ottawa University, 1996; Jorge Luis Borges, *This Craft of Verse*, Cambridge, Harvard University Press, 2000 (carte tradusă în douăzeci de limbi); în română: *Arta poetică*, traducere Mihai Gafița, București, Editura Curtea veche, 2002; *Calendarul după Caragiale*, în colaborare cu Liviu Papadima și Rodica Zafiu, București, Editura Curtea veche, 2002; *Țară europsită*, prefață de H.-R. Patapievici, București, Editura Curtea veche, 2002; *Renaștere, manierism, baroc*, București, Editura Curtea veche, 2002; ediția a II-a, cu prefață de Luiz Costa Lima, 2005; *Calendar de noapte*, ilustrații de Ion Barbu, București, Editura Curtea veche, 2003; *Don Global suit pe cal*, București, Editura Curtea veche, 2003; *Antropomorfina*, cuvânt înainte de Mihai Șora, București, Editura Curtea veche, 2005; *Cum era? Cam așa... Amintiri din anii comunismului (românesc)*, coord., București, Editura Curtea veche, 2006. Volume în colaborare: *L'Époque de la Renaissance*, vol. 4, *Crise et essors nouveaux (1560-1610)* eds. The Hague and Philadelphia, Benjamins, 2000; *Cercetarea literară azi. Studii dedicate profesorului Paul Cornea*, Iași, Editura Polirom, 2000; *Dictionary of Literary Biography. Eastern European Writers*, second serie, Columbia SC, BrucoliClark Layman, 2000; *Identity and Alterity*, vol. 2, Siflekis & Polycandrioti, eds. Athens, Domos, 2000; *Dicționarul scriitorilor români*,

Mircea Zăciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu, București, Editura Albatros, 2001; *Religion, Fiction and History. Essays in Memory of Ioan Petru Culianu*, Sorin Antohi, București, Editura Nemira, 2001; *Die Lektüre der Welt/ Worlds of Reading. Festschrift for Walter Veit*, Helmut Heinze & Christiane Weller, Berlin, Peter Lang, 2004; *Comparative Literature in the Age of Multiculturalism*, Reingard Nethersol, Pretoria, Unisa Press, 2005. *Prefețe și postfețe la volume: Biblioteca de dinamită, antologie Ion Stratan*, București, Editura Cartea Românească, 2001; *Carlos Fuentes, Jițul vulturului*, București, Editura Curtea Veche, 2004; *Dumitru Radu Popa, Skenzemon*, București, Editura Curtea Veche, 2005; *Carlos Fuentes, Crezul meu*, București, Editura Curtea Veche, 2005; *Ion Stratan, Cimitirul de mașini*, Cluj-Napoca, Editura Grinta, 2005.

Preliminarii

Am primit prin e-mail invitația de a răspunde întrebărilor puse de *Forumul Judecătorilor* într-o pauză dintre două ore ale unui curs de teorie literară. Coincidența, cum să-i spun altfel, făcuse ca în prima oră să le predau studenților mei canadieni câte ceva despre judecata estetică la Kant și Nietzsche. Ca să repet, Kant spune că judecata estetică rămâne deschisă, că „sentința” ei nu poate fi definitivă, deoarece nu ne putem forma un concept precis și unic despre *Antigona* lui Sofocle sau despre *David*-ul lui Michelangelo. Mai târziu și mai radical, Nietzsche spunea că lumea nu mai poate fi justificată decât în termeni estetici: judecătorii umani și celești îi devin irelevanți.

În profet, Nietzsche spunea în anii 1870 că era esteticii va dura cam două

veacuri. M-am întors în amfiteatru și le-am povestit studenților despre mesajul primit, sfătuindu-i să ia cu un grăunte de sare lucrurile discutate în ora anterioară. Când un judecător întreabă ce ar trebui să facă pentru a fi perceput și tratat ca atare, e preferabil să-i folosești pe Kant și Nietzsche nu împotriva sistemului juridic, ci pentru înțelegerea și, poate, ajutorarea lui. Când judecata estetică e prezentată ca un soi de tribunal, iar criticul e deghizat în jude, lucrurile ies prost; când, însă, lipsa de sentințe definitive proprie judecății estetice e aplicată sistemului juridic, ele ies și mai prost. Ca, de pildă, într-o țară suferindă moral, unde estetica, dând culoare locală moralității și legalității, face imposibilă viața judecătorilor.

Netrăind în România, eu privesc lucrurile de la o firească distanță, care îi este de bun augur clarității. De fiecare dată când ajung în țară, după câteva zile neclaritatea începe să mă învăluie cu blândețe vitregă; de cum plec, ecoul scandalurilor, al bârfelor și al manelelor se stinge și lucrurile îmi redevin clare. Țara mi se pare ininteligibilă și prea concretă de dinăuntru; clară și mai abstractă de dinafara ei. Ce am de spus aici e spus de la distanță.

Problema esențială cu care se confruntă aparatul judecătoresc este că aparține unui stat în care puterile nu sunt separate efectiv, ca în democrațiile occidentale; mai degrabă, România e un stat compus din uniunea slăbiciunilor sale – și descompus de acestea –, în care instituțiile de maximă autonomie sunt biserica și serviciile secrete. Cele din urmă servesc statul conducându-l din umbră, pe când cea dintâi adaugă o aură inefabilă totului. A cerceta și a crede sunt granițele simbolice ale țării; dar credința nu

cercetează, iar cercetarea e pe veci suspicioasă, deși extremele se ating, se scurt-circuitează generând neclaritatea.

1. Considerați că România de azi este diferită de cea anterioară anului 1989? Din această perspectivă, se poate vorbi, din perspectiva dumneavoastră, de o magistratură de dinainte de 1989 și de una de după 1989?

Sistemul juridic post-comunist a fost declanșat de o catastrofă: Crăciunul negru al falsului proces Ceaușescu. Pentru instaurarea credibilă a noii puteri au fost făcute mult mai multe victime decât cele necesare detronării vechiului regim. Să existe o proporție similară în avatarurile aparatului justițiar din ultimele două decenii?

Procesul intentat cuplului Ceaușescu în decembrie 1989 respectă lumea pe dos a carnavalului de care o conducătorii unei lovituri de stat au nevoie pentru a se deghiza în emanați ai revoluției și pentru a lua populația drept complice la spectacol. Neclaritatea procesului ratat aruncă o umbră deasă asupra credibilității justițiarului român post-revoluționar. Decesul (sinuciderea?) judecătorului acestui fals proces în primăvara lui 1990 seamănă prea mult săgetării celor tocmiți să îngroape comorile prințului. Judecătorul e figura centrală a sistemului legal care a înlocuit legea talionică („ochi pentru ochi, dinte pentru dinte”); el judecă dar nu este judecat la rândul lui. Judecătorul reprezintă starea de excepție, fără de care nici un sistem modern, crescut din codurile occidentale (roman, Justinian și Napoleon), nu poate aplica legea. Dar legea e doar o sugestie într-o țară în care, după cum

spunea Mihai Ralea, adevărata revoluție ar consta în respectarea legilor.

Faptul că nici unul din cei acuzați de mare corupție în România post-decembristă nu a fost condamnat este o altă palmă dată unui popor obișnuit cu pălmuirile publice (poporul fiind contribuabilii, iară nu tagma jefuitorilor); faptul că procesul condamnării comunismului de către Președintele României în decembrie 2006 a rămas, oricât de important ar fi, doar un act simbolic; în fine, faptul că percepția publică a sistemului justițiar este teribilă, toate acestea fac din misiunea dumneavoastră una grea, dacă nu imposibilă în momentul de față. Eliminarea Monicăi Macovei din postul de Ministru al Justiției – singurul Ministru care a încercat să autonomeze justițiarul – e încă o pecete a timpurilor tulburi pe care le numim ale noastre. Vorbesc de sistem, nu de membrii lui, dintre care unii – sper, cei mai mulți – sunt persoane stimabile și juste.

Magistratura de dinainte de 1989? Bunicul meu matern a fost avocat. Neavând nici o afiliere politică, era inutilizabil, și de aceea a fost primul dat afară din Tribunalul din Caracal, în 1945. Începuturile comunismului românesc au însemnat și ralierea aparatului justiției la proiectele politice. Făcându-mi armata în anii 70, am fost trimis să organizez arhiva Procuraturii Militare din București; comilitonii mei mai mult munceau la aranjarea alfabetică a dosarelor în timp ce eu mai mult citeam ori doar răsfoiam miile de exemple carnavalesci ori înspăimântătoare, logica chircită a proceselor politice judecate înainte de a fi judecate, în principiu, în masă, și caz cu caz. Justiția română mi s-a părut, în

momentele cu adevărat definatorii pentru ea, o glumă sângeroasă și înainte și după 1989.

2. Ar trebui trecută cu vederea colaborarea unor magistrați cu serviciile Securității, dată fiind experiența și competența acumulată (știut fiind că un bun specialist se formează în mulți ani) sau ar trebui ca aceste persoane să fie expuse și îndepărtate din profesie? Soluția din Germania de Est, unde, după căderea zidului și reunificare, judecătorii din perioada comunistă au fost îndepărtați, este cea mai bună?

Soluția est-germană mi se pare singura viabilă: colaborarea cu Securitatea îl descalifică pe magistrat, oricât de bun specialist ar fi acela. Colaborarea nu face parte din paradoxurile ontologice ori morale ale legii („*ius naturalis*”), și nu trebuie înțeleasă ca o crimă legată de fatalitate, sau „*fas*”, cum o numeau romanii, ci ca o crimă ordinară („*scelus*”). Colaboratorul e un „*scelerat*”. Caragiale ne spunea că „mai sunt judecători la Berlin”. Mai sunt, oare, și la București? Neadoptarea punctului 8 al Proclamației de la Timișoara este răspunsul românesc dat soluției germane. Nu e prea târziu, totuși, ca magistratura română să îi elimine din cadrul său pe cei care au colaborat.

3. Considerați că și în prezent, în lume și în România, puterea politică exercită influență sau control asupra magistraților? În ce modalitate? Prin ce pârgii?

Despre lume – mă abțin, că e prea mare. În România, justițiarul este

influențat de puterea politică și de grupurile de interese (clanuri ori mafii politice ori economice). Aceasta mi se pare problema fundamentală: separarea puterilor în stat este, în cazuri de criză, inexistentă, iar în rest – retorică.

4. Dacă ar trebui să vă adresați unei instanțe din România, pentru a vă ocroti un drept, ați avea încredere în sistem, în general, și în judecător, în special? Există vreo diferență între ceea ce ar trebui să fie un judecător și ceea ce el este, în realitate?

Nu am avut *rendez-vous*-uri cu sistemul juridic românesc. Sper să mă pot abține în continuare și să am norocul de a evita birocrăția românească, aceea care distruge răbdarea, anesteziază bunul simț și mușamalizează falsitatea democrației.

5. Ce socotiți că ar trebui să facă membrii acestui corp profesional pentru întărirea independenței și sporirea încrederii publicului în actul de dreptate? Cum ar trebui să se comporte un judecător? S-a născut oare judecătorul ideal?

Minos era judecătorul prin excelență în antichitatea greacă. Minos trecuse prin momentul greu al infidelității soției sale, Pasiphae, care se împerechese cu un taur alb și îi dăduse astfel naștere Minotaurului. Minos trăia o viață secundă. Poate că trăia dincolo de sufletul său, poate era anesteziat, dar cu siguranță era just. Dante îl așează la gura iadului să le dea damnaților sentința, repartizându-i unui cerc mai întunecos sau mai puțin adânc. Judecătorul ideal trebuie să fie incoruptibil precum moaștele sfinților:

să fi trecut prin moarte și, trăind o viață secundă, să nu poată fi atins de pasiuni, capricii ori excese birocratice.

Incoruptibil, așadar, în ordinea unui timp inuman. Cum aceste lucruri nu pot avea loc în realitate, ele constituie orizontul ideii, pe care judecătorii reali se pot sili să o urmeze, ca pe o inflexibilă lege morală. O conștiință curată ne face să simțim că nu trădăm acea Lege. Conștiința curată nu rezultă din nici o lege, ci din respectarea legii, în primul rând a legii morale.

Trebuie să fie îngrozitor pentru judecătorul cu conștiința curată să i se ponegrească meseria și ființa; să i se repete că face parte dintr-o clasă coruptă, că e doar un fel de jude, sau că doar o face pe judele; să fie înghițit de o țară ostilă meseriei sale, țară care, luată la bani mărunți, ar declara că până și gurile Dunării bârfesc. Rănile rămân deschise; doar imaginea exportată cicatrizează. Dar imaginea e doar un fals. De aceea, închei prin a prezenta două ipoteze, care sper că sunt sugestive și nu întrutotul naive.

Ipoteza internă: alcătuirea unui lobby al magistraților care să preseze guvernul României să acorde justițiarului independență reală. Văd un

asemenea grup format din personalități care nu sunt bănuite de a fi colaborat sau de a fi fost corupte, și, poate, din magistrați din alte țări ale U.E. Imaginația instituțională, talentul retoric, răbdarea și rezistența la șantaj mi se par calități esențiale ale membrilor unui asemenea grup. Revista dumneavoastră s-ar putea erija în publicație a acestui lobby.

Ipoteza externă: oricât de improbabilă și radicală ar fi aceasta, mai ales în condițiile crizei actuale – iat-o. Magistratura română (poate chiar lobby-ul din paragraful precedent) cere aducerea de judecători străini, magistrați de înalt profil din America de Nord și din Europa Occidentală, pentru a judeca, mai întâi, cazurile de corupție extremă. Câți judecători? 10, 100, 1000, dacă e nevoie. Ar costa mult? Da. Dar o asemenea investiție mi se pare necesară. Acei judecători de la Berlin nu trebuie, însă, ținută prea mult în România. Un an, cel mult, pentru a nu da semne de acomodare. Și ce ar face judecătorii români în acest timp? Ar sta departe de țară, și nu în vacanță, ci făcând stagii la Bruxelles, Londra sau Washington. Ar face exerciții de alienare, foarte sănătoase în acest caz. Apoi s-ar întoarce – alții.

Constantin Sperneac-Wolfer

Studii de drept românesc la Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași (1980-1984), avocat stagiar la Suceava, Rădăuți, Lugoj (1984-1986), avocat definitiv Baroul de Avocați Timiș (1987-1990), studii în dreptul german și internațional la Facultățile de Drept din Heidelberg și Mannheim (1990-1994), stagiar la instanțe judecătorești și parchete din Mannheim și Schwetzingen, studii la Universitățile Anvers și Rotterdam, examen de stat la Stuttgart (1994-1996), avocat în birouri internaționale de experți contabili, auditori, notari, avocați (Frankfurt am Main 1996-2000), avocat coordonator al secției juridice într-un birou regional de experți contabili, auditori (Rastatt 2001-2004), avocat independent (Sinzheim / Baden-Baden, din anul 2005).

1. Considerați că România de azi este diferită de cea anterioară anului 1989? Din această perspectivă, se poate vorbi, din perspectiva dumneavoastră, de o magistratură de dinainte de 1989 și de una de după 1989?

Desigur că România s-a schimbat politic și economic, respectiv social, iar odată cu această schimbare s-au modificat și rolul și funcțiile justiției, inclusiv ale magistraturii.

2. Ar trebui trecută cu vederea colaborarea unor magistrați cu serviciile Securității, dată fiind

experiența și competența acumulată (știut fiind că un bun specialist se formează în mulți ani) sau ar trebui ca aceste persoane să fie expuse și îndepărtate din profesie? Soluția din Germania de Est, unde, după căderea zidului și reunificare, judecătorii din perioada comunistă au fost îndepărtați, este cea mai bună?

Colaborarea unor magistrați cu serviciile securității poate fi asimilată, în opinia mea, infracțiunii de corupție, în acest caz fiind vorba de corupție politică, ca să nu mai vorbim de faptul că această relație de colaborare s-a manifestat în avantaje economice indirecte (avansări în funcție, venituri mai mari etc.) desigur că îndepărtarea acestor persoane din funcție și pierderea dreptului la pensie ca funcționar public este singura consecință legală ce se poate desprinde din aceasta infracțiune. Sunt de acord cu modelul german.

3. Considerați că și în prezent, în lume și în România, puterea politică exercită influență sau control asupra magistraților? În ce modalitate? Prin ce pârgii?

Desigur că magistrații nu sunt feriți de încercări de influență politică, manifestată prin presă, declarații politice etc., aceasta mai ales în state în care nu domină legalismul de natură constituțională ci acționismul executivului. Nu pot decât să recomand - dacă pot să-mi permit acest lucru - o democrație orientată strict după Constituție și impulsionată de către Curtea Constituțională, ca în Germania.

4. Dacă ar trebui să vă adresați unei instanțe din România, pentru a vă ocroti un drept, ați avea încredere în sistem, în general, și în judecător, în special? Există vreo diferență între ceea ce ar trebui să fie un judecător și ceea ce el este, în realitate?

Încrederea personală avută în magistrat nu este determinantă, din punctul meu de vedere, deoarece chiar și în caz de greșeală există un sistem al recursului. Neîncrederea mea pornește de la lipsa de funcționalitate și eficiență a sistemului legal – foarte multe cauze pe zi, care nu permit o dezbateră judicioasă, un sistem procesual greoi și formal, executarea hotărârilor fiind foarte dificilă, durata extrem de lungă a redactării sentințelor,

lipsa de curaj a instanțelor de a trimite anumite cauze C.J.U.E. etc.

5. Ce socotiți că ar trebui să facă membrii acestui corp profesional pentru întărirea independenței și sporirea încrederii publicului în actul de dreptate? Cum ar trebui să se comporte un judecător? S-a născut oare judecătorul ideal?

Consider că un judecător nu are decât indirect de-a face cu "dreptatea". El este un oferitor de servicii ca și oricare altul, funcția lui fiind să aplice și să interpreteze norme de drept. Doar nivelul său etic și cultural înalt poate determina modul concret sau mai bine zis spiritual în care aplică aceste norme. Acest spirit are mai puțin de-a face cu notele bune la școală și cu pregătirea de specialitate, ci cu faptul dacă judecătorul are o personalitate bine conturată, un profil umanist și un spirit cu adevărat democrat. Cred că ingredientele acestea, care se pot dobândi printr-o bună educație civică și familială sunt suficiente. Poate ar trebui să ne întrebăm dacă învățământul juridic la ora aceasta în România este însuflețit de principiile arătate mai sus.